

УДК 1:316.3+340.12

Данильян Олег,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна;
Калиновський Юрій,
доктор філософських наук, професор,
професор кафедри філософії,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК СУБ'ЄКТ АМБІВАЛЕТНОГО ВПЛИВУ НА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ

Розвиток соціокультурного простору України обумовлюється діяльністю різноманітних суб'єктів серед яких окреме місце посідають соціальні мережі. Вочевидь, їх вплив на ціннісний світ та культурний рівень людини, соціальних груп й суспільства у цілому є амбівалентним: від популяризації гуманістичних наративів до поширення антицінностей. Відповідно, контент у соціальних мережах залежить від духовної наповненості її користувачів, набуваючи свободу вони проявляють свій внутрішній світ у різний спосіб.

Т. Галіч зазначає, що соціальна мережа створює умови відкритості й свободи осмислення соціальних подій. Як і будь-який технічний засіб, мережа використовується людьми з різною

УКРАЇНА І СВІТ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин, 2021

метою. Наповнення соціальної мережі – це індикатор розвитку суспільства. Вона виступає як засіб інформаційних війн, маніпуляцій людьми, соціалізації, виховання дітей, підлітків і молоді [1, с. 252].

Соціальні мережі є засобом так званої «третинної соціалізації», яка відбувається у віртуальній реальності. У зв'язку з цим окремі дослідники ведуть мову про кіберсоціалізацію особистості. Г. Смокова наголошує, що кіберсоціалізація особистості – це процес засвоєння домінуючих у віртуальному просторі норм, принципів та цінностей, які конструюють специфічний й відмінний від усталеного способу життя світогляд особистості. Така тенденція до деформації світосприйняття через віртуальне стосується більшою мірою молодого покоління віком від раннього дитинства (тобто, починаючи із першого контакту в мережі Інтернет) та до 35 років. Вплив віртуального світу саме на цю вікову групу пояснюється її активною діяльністю через набуття освіти, самореалізацію й трудові відносини, які змушують особистість стрімко змінюватись аби адаптуватися до сучасності [2, с. 110].

Окрім того, соціальні мережі є провідниками різноманітних цінностей, які відображають сучасні тенденції розвитку суспільних відносин. Зокрема, за допомогою соціальних мереж активно просуваються, рекламуються, впроваджуються у масову свідомість «цінності» суспільства споживання.

Серед методів пропаганди «цінностей» суспільства споживання у соціальних мережах слід назвати: 1) реклама в додатках, у кожній з соціальних мереж є безліч додатків. Це ігри, корисні програми для створення аватарів, картинок тощо. Саме тому пропагування цінностей суспільства споживання в соціальних мережах («Facebook», «LinkedIn», «Google+», «Twitter» та ін.), відбувається з використанням додатків, адже популярні додатки мають кілька мільйонів користувачів; 2) цільова аудиторія в соціальній мережі активізується під час проведення акцій, конкурсів або знижок [3, с. 77].

УКРАЇНА І СВІТ:

теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин, 2021

Відповідно, «цінності» суспільства споживання, що пропагуються у соціальних мережах віддаляють людину від духовних надбань, формують у неї хибні уявлення про життєвий успіх, налаштовують її на постійну гонитву за матеріальними здобутками.

Також, соціальні мережі активно використовуються у гібридних війнах у яких інформаційна складова відіграє провідну роль. Як стверджує О. Гіда, інформаційно-мережевий вплив здебільшого спрямовується на підрив і наступне руйнування базових характеристик нації. Він здійснюється, як правило, в прихованій формі та спрямований на компрометацію з подальшим усуненням з політичної арени національно-свідомої еліти, яка не розділяє і не підтримує ідеї маніпулятора. Маніпулятори як правило організують провокації й загострення протиріч між групами різних політичних поглядів чи етнічного походження [4, с. 272]. Отже, соціальні мережі можуть стати одним з інструментів руйнування соціокультурного простору країни, засобом здійснення інформаційно-психологічних операцій агресора під час гібридної війни.

Визначаючи позитивні аспекти впливу соціальних мереж на соціокультурний простір України, варто зауважити, що вони стали важливим засобом репрезентації індивідуальних та колективних культурних здобутків, освітніх програм, творчих успіхів різних суб'єктів, шляхів духовних пошуків видатних особистостей тощо.

Як слушно підкреслює М. Поплавський, соціальні мережі «доставляють» культуру додому, утворюючи індивідуалізований культурний простір, відносно вільний від примусової регламентації. У глобальному інформаційному суспільстві цей простір також є механізмом збереження «культурного ядра» і трансляції культурного коду, інкультурації, консолідації, самоорганізації і культурної ідентифікації соціальних груп. Нові комунікативні образи, що сформувалися в новому соціокультурному полі за допомогою інтернет-технологій, впливають на аудиторію з урахуванням її соціально-демографічних і психологічних характеристик, внаслідок чого

УКРАЇНА І СВІТ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин, 2021

відбувається процес ефективної реалізації процесів міжкультурної взаємодії. Соціальні мережі – це своєрідна форма втілених у життя практик творчого індивідуального та колективного самовираження, що становлять сутність більшості реалізованих у соціальних мережах соціокультурних практик, а також форма просування різних проєктів, зокрема культурно-просвітницьких [5, с. 17].

В наш час, низка дослідників переконливо доводять, що соціальні мережі мають свій особливий ціннісний статус у соціокультурному просторі країни. Соціальна мережа, яка володіє гуманістичним та конструктивним потенціалом в динаміці масових інформаційних потоків і реалізовує функції накопичення й реалізації соціального-капіталу, безперечно має аксіологічний статус у сучасному суспільстві. У цьому контексті, цінність соціальної мережі полягає у тому, що вона виступає не тільки як поліфункціональний засіб комунікації, а й являє собою механізм конструювання соціокультурного простору держави.

Аналізуючи процес генези соціальних мереж й характер функцій, які вони виконують у суспільних відносинах, науковці наголошують на таких соціальних наслідках: зрощування, переплетіння реального та віртуального соціального життя; Інтернет-залежність (як соціально-психологічне явище та як феномен масової культури); поява нових видів девіантної поведінки у формі, наприклад, різних виявлень хакерства; «глобалізація» життєвого простору людини (створення груп, які реально включають людей, що фізично проживають та перебувають у різних країнах); фрагментація суспільства, створення великої кількості віртуальних груп за інтересами; поява нових технологій у політичному житті, сфері дозвілля тощо; формування кіберкультури (Інтернет-культури) як нового напрямку розвитку суспільства, безпосередньо пов'язаного з появою, розвитком і проникненням у соціальне і культурне життя досягнень інформаційних технологій [6, с. 16].

УКРАЇНА І СВІТ:

теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин, 2021

Спираючись на вищенаведені роздуми, можна констатувати, що соціальні мережі стали принципово новим (у порівнянні з традиційним) простором самореалізації особистості з низкою як позитивних, так і негативних аспектів. У соціальних мережах людина є вільною й рівною (хоча б формально або уявно), для неї відкриваються нові горизонти для здійснення комунікації, отримання нової інформації та знань, пізнання інших культур тощо.

На думку К. Когана, системоутворюючим ціннісним аспектом у даному випадку є вільна горизонтальна комунікація і самоорганізація мережі, що визначає її ентропійність. Всі учасники мережевого співтовариства визнають свободу слова не обмежену статусними кордонами і цінують право вільно формувати організаційні структури для досягнення більш ефективної взаємодії та генерації ідей. Тому аксіологічний статус соціальної мережі в сучасному інформаційному суспільстві виявляється в тому аспекті, що вона є засобом накопичення і реалізації особистого й соціального капіталу [7, с. 69].

Важливо, що різноманітні суб'єкти отримують можливість для самоорганізації, створення своїх правил й норм комунікації, формуючи своєрідні площадки для самовираження без яскраво вираженої інституційної складової.

Таким чином, соціальні мережі наповнені різноманітним контентом як гуманістичного, так і негуманістичного спрямування, що відповідним чином впливає на соціокультурний простір країни. Вони містять інформацію й знання, які збагачують духовний світ людини й суспільства, але в той же час соціальні мережі активно використовують терористичні та злочинні угруповання, псевдодуховні організації, професійні маніпулятори суспільною свідомістю тощо.

**УКРАЇНА І СВІТ:
теоретичні та практичні аспекти діяльності
у сфері міжнародних відносин, 2021**

Список використаних джерел:

1. Галіч Т. Соціальні мережі інтернет як агент соціалізації молоді. *Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління*. 2014. Т. 15. Вип. 281. С. 250–256.
2. Смокова Г. І. Особливості формування публічних цінностей молоді у кіберпросторі: досвід України. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 108–113.
3. Зубарева М. А. Методи пропаганди цінностей суспільства споживання у соціальних мережах. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2016. Т. 3. С. 74–79.
4. Гіда О. Ф. Соціальні мережі як засіб деструктивних впливів через інформаційний простір. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 3. С. 268–278.
5. Поплавський М. Соціальні мережі як культурно-просвітницький ресурс. *Український інформаційний простір*. 2020. № 1. С. 12–27.
6. Иванов Д. В. Виртуализация общества. Санкт-Петербург: «Петербургское Востоковедение», 2000. 96 с.
7. Коган К. М. Соціальні мережі як елемент нового соціального середовища. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: збірник наукових праць*. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2014. Вип. 16. С. 61–71.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ МИСТЕЦТВ**

**УКРАЇНА І СВІТ:
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ
У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
21–22 КВІТНЯ 2021 р.**

**Зареєстровано Інститутом модернізації змісту освіти МОН України
Лист від 04.09.2020 р. № 22.1/10-1748**

КИЇВ 2021

Друкується за рішенням
Вченої ради Київського національного університету культури і мистецтв
(Протокол № 10 від 22 березня 2021 р.)

Голова редколегії:

Поплавський Михайло Михайлович, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України (Україна).

Заступники голови редколегії:

Білецька Оксана Олександрівна, кандидат культурології, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Костири Інна Олександрівна**, доктор політичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Ластовський Валерій Васильович**, доктор історичних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна).

Члени редколегії:

Безмертний Роман Петрович, кандидат політичних наук, Надзвичайний і Повноважний Посол України, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Бойко Людмила Павлівна**, кандидат педагогічних наук, професор, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Важна Катерина Анатоліївна**, кандидат юридичних наук, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Дем'яненко Борис Леонідович**, доктор політичних наук, професор, Переяслав-Хмельницький ДПУ ім. Григорія Сковороди (Україна); **Димчик Рафал**, доктор габілітований, доцент, Університет Адама Міцкевича в Познані (Польща); **Дікарев Олександр Іванович**, кандидат політичних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Злобіна Олена Геннадіївна**, доктор соціологічних наук, професор, Інститут соціології НАНУ (Україна); **Карасьова Наталія Анатоліївна**, доктор економічних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Кофранкова Вацлава**, доктор філософії, науковий співробітник Інституту історії Академії наук Чеської Республіки (Чехія); **Кочубей Лариса Олександрівна**, доктор політичних наук, професор, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАНУ (Україна); **Лікарчук Дар'я Сергіївна**, кандидат політичних наук, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Мищенко Алла Борисівна**, кандидат політичних наук, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна); **Моравець Норберт**, доктор наук, доцент, Академія ім. Яна Длугоша в Ченстохові (Польща); **Рибак Сергій Олександрович**, кандидат економічних наук, Заслужений економіст України, ДННУ «Академія фінансового управління» (Україна); **Синовець Олександра**, доктор філософії в галузі соціології, доцент, Силезький технологічний університет в Глівіце (Польща); **Фуллер Себастьян**, доктор наук, професор, академічний директор Лондонської школи бізнесу Apsley, Лондон (Великобританія); **Чарнецький Павел**, доктор габілітований, професор, MBA, Ректор Варшавського університету менеджменту "Collegium Nitatum", Варшава (Польща); **Шевель Інна Петрівна**, кандидат соціологічних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв (Україна).

Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–22 квіт. 2021 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв; редкол.: М. М. Поплавський (голова), Костири І. О. (заст. голови) [та ін.]. – Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2021. – 319 с.

У збірнику викладено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин». Тематика збірника має розділи, які стосуються історико-теоретичних питань міжнародних відносин; міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії; міжнародне співробітництво у сфері охорони культурної спадщини та Україна; сучасного міжнародного права; світового господарства та міжнародних економічних відносин; суспільних комунікацій та лінгвістичного забезпечення міжнародної діяльності; соціології міжнародних відносин, соціологічних досліджень в галузі міжнародних відносин; міжнародних медіакомунікацій та комунікативних технологій.